

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ СОЦІОНОМІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті автором виділені і обґрунтовані педагогічні умови, які ефективно впливають на процес формування готовності майбутніх соціальних педагогів до використання соціономічних технологій у професійній діяльності.

Ключові слова: поняття «педагогічна умова», соціальні педагоги, соціономічні технології.

Постановка проблеми. Нові соціально-економічні умови розвитку України, її входження до світового співтовариства спонукають до змін в усіх сферах суспільного життя. Зокрема, реформування освіти є частиною процесів оновлення освітніх систем, пов'язаних з визначенням значимості знань як рушія суспільного добробуту та прогресу. Ці зміни зумовили створення нових освітніх стандартів, оновлення та перегляд навчальних програм, змісту навчально-дидактичних матеріалів, підручників, форм і методів навчання.

Перед вищими навчальними закладами постає відповідальне завдання – забезпечити високопрофесійну підготовку спеціалістів, здатних розв'язувати складні проблеми розбудови демократичної держави. Особливої актуальності набуває проблема підготовки майбутніх соціальних педагогів.

Отже, можна стверджувати що успішність, таких соціономічних видів діяльності, якою зокрема є професійна діяльність соціального педагога, визначається не тільки власно професійними знаннями і навичками. Сучасний стан системи вищої професійної освіти в соціально-педагогічній сфері можна охарактеризувати як стан спрямованого пошуку нових рішень назрілих проблем у суспільстві й застосування на практиці інноваційних підходів, що зарекомендували себе, з вітчизняного досвіду роботи і досвіду інших розвинених країн, скільки вміннями реалізовувати ці ресурси в своїй праці, що є, на нашу думку, відповідними професійно-значимими якостями особистості – майбутнього соціального педагога.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ефективність педагогічних процесів обумовлена обов'язковою наявністю педагогічних умов. Це поняття трактується науковцями неоднозначно. Одні вчені розуміють під терміном «педагогічні умови» обставини та можливості, від яких залежить успішність функціонування та розвитку певної педагогічної системи, інші – фактори і правила успішності життєдіяльності педагогічної системи, треті – вимоги, які мають виконувати педагоги з метою забезпечення ефективності педагогічного процесу.

Перш ніж визначити педагогічні умови, які впливають на процес формування готовності до професійної діяльності в майбутніх соціальних педагогів, необхідно чітко визначити поняття «умова».

Проаналізувавши різні підходи що до визначення умови дійшли до висновку, тлумачний словник С. Ожегова визначає умову як вимогу, що ставиться однією зі сторін, які домовляються; як усну чи письмову згоду про що-небудь; як правила, що встановлені в будь-якій сфері життя, діяльності; як обставини, за яких відбувається чи залежить що-небудь [7]; філософський енциклопедичний словник умову тлумачить як фактор (латинське factor – чинник), тобто рушійна сила, причина будь-якого процесу результату, відображає універсальні стосунки між суб'єктами спілкування [9]; умова – існуючий компонент комплексу об'єктів (речей, їх станів, взаємодій), із наявності якого з необхідністю випливає існування даного явища [8]; словник-довідник практичного психолога умову трактує як сукупність явищ зовнішнього та внутрішнього середовища, що ймовірно впливають на розвиток конкретного психічного явища [5].

Визначення поняття «умови» в педагогіці передусім пов'язане з педагогічним осмисленням цієї категорії. Як підкреслює З. Курлянд, коли явище викликає інше явище, воно є причиною; коли явище взаємодіє з тим або іншим у процесі розвитку цілого, до якого воно належить, воно є чинником; коли явище обумовлює існування іншого, воно є умовою [6].

Аналіз науково-педагогічної літератури дав змогу нам дійти висновку, що багато вчених досліджували проблему визначення поняття «педагогічні умови» стосовно того чи іншого виду діяльності. Однак умови щодо забезпечення формування готовності майбутніх соціальних педагогів до використання соціономічних технологій у професійній діяльності досліджені недостатньо.

Формування цілей статті. Метою статті є обґрунтування педагогічних умов формування готовності до використання соціономічних технологій у професійній діяльності майбутніх соціальних педагогів.

Викладення основного матеріалу. Аналіз позицій науковців щодо сутності педагогічних умов дозволив визначити поняття «педагогічні умови» як структурну оболонку педагогічних технологій чи педагогічних моделей; завдяки педагогічним умовам реалізуються компоненти технології. Отже, педагогічні умови повинні віддзеркалювати структуру готовності майбутніх соціальних педагогів до діяльності в умо-

вах профільного навчання і вміщувати передбачені технологією формування готовності компоненти моделі або технології.

Специфіка педагогічних умов детермінована не лише сутністю і змістом професійної підготовки майбутнього соціального педагога, але й особливостями профілізації сучасної школи, що в свою чергу потребує нових підходів при підготовці, перепідготовці та підвищенні кваліфікації педагогічних кадрів [1].

З іншого боку, педагогічні умови виступають і формою педагогічної діяльності, метою якої є формування висококваліфікованого спеціаліста. Отже, педагогічні умови забезпечують виконання державного стандарту з освітньої діяльності. Багато досліджень науковців присвячено педагогічним, організаційним, методичним, психолого-педагогічним та іншим умовам професійної підготовки майбутніх фахівців у ВНЗ: Бойчук І.Д., Конох А.П., Свистун В.І., Алексеєва Г.М. та ін.

На основі аналізу наукової літератури враховуючи, що умови – це необхідні обставини, особливості реальної дійсності, які уможливають здійснення, створення, утворення чого-небудь, або сприяють чомусь [3].

Підсумовуючи вище зазначене, ми дійшли висновку, що педагогічні умови підготовки майбутніх соціальних педагогів до використання соціономічних технологій – це сукупність обставин і заходів, які необхідно організувати та засобів, які необхідно впровадити, з метою активізації процесу професійної підготовки, результатом якого буде продуктивне використання соціономічних технологій.

Умови формування готовності майбутніх соціальних педагогів до використання соціономічних технологій у професійній діяльності:

- забезпечення відповідними теоретичними знаннями і практичними вміннями та навичками майбутніх соціальних педагогів щодо використання соціономічних технологій у професійній діяльності;

- залучення студентів до реалізації в процесі соціально-педагогічної практики теоретичних знань і практичних умінь використання соціономічних технологій;

- створення технологічно-творчого навчального середовища з метою самореалізації особистості майбутнього соціального педагога;

Перша умова реалізується забезпеченням знань, умінь і навичок у майбутніх соціальних педагогів щодо використання соціономічних технологій у професійній діяльності розглядається нами як процес і результат взаємодії навчально-виховного процесу, які утворюють цілісність, на основі якого здійснюється узгодження змісту навчальних програм різних дисциплін, що дозволяє одночасно вивчати теми.

Реалізація першої педагогічної умови буде зумовлена комплексним характером соціально-педагогічної діяльності теоретичного й емпіричного знання. Соціальний педагог повинен володіти профе-

сійними компетенціями: соціально-особистісні, загальнонаукові, інструментальні, професійні. Також він має виконувати такі функції, як комунікативну, організаторську, діагностичну, корекційно-реабілітаційну, соціально-терапевтичну.

Підготовка до практики здійснюється за такими напрямками: професійне навчання, яке здійснюється під час практичних та теоретичних курсів; професійне виховання особистості. Перше включає в себе формування у студентів системи знань про особливості професії «соціальний педагог», через засвоєння основ теорії та соціальної педагогіки, знайомство з методиками і технологіями соціально-педагогічної діяльності. Кінцевою метою другого є формування професійних значимих якостей соціального педагога.

Друга умова визначається залученням студентів до реалізації в процесі педагогічної практики теоретичних знань і практичних умінь використання соціономічних технологій. Для реалізації цієї умови необхідно переосмислити завдання і програмний курс підготовки майбутніх соціальних педагогів, особливу увагу необхідно спрямувати на розкриття сутності структури соціономічних технологій, встановлення між предметного зв'язку, інтеграцію теоретичних, методичних та технологічних знань. Реалізація другої педагогічної умови буде реалізована залученням майбутніх соціальних педагогів до соціально-педагогічної діяльності через такі напрямки як теоретико-методологічні знання та через практичні соціально-педагогічні завдання, які вирішує соціальний педагог. Практична діяльність соціального педагога дуже широка: організація суспільства (сім'я, мікрорайон, колектив) – це урегулювання міжособистісних, групових відносин, соціально-педагогічний супровід населення, улагодження конфліктної ситуації, консультування, профілактика; на рівні регіональних структур соціальний педагог, вирішує проблеми зайнятості, проектує інноваційні заходи в сфері освіти.

Третя умова забезпечує створення технологічно-творчого навчального середовища з метою самореалізації особистості майбутнього соціального педагога. Професійно-педагогічна діяльність соціального педагога носить індивідуально-творчий характер. Окрім професійних знань, умінь і навичок, професійна підготовка має охоплювати творчий розвиток педагога, формування у нього особистісної позиції.

Освіта сьогодні орієнтується на ініціативно-творчого суб'єкта який самостійно аналізує ситуацію, обирає цілі її та досягнення, володіє критичністю та креативністю.

Створення творчого освітнього середовища на думку педагогів і психологів є головним чинником, який забезпечує розвиток складних завдань професійної підготовки. Залучення студентів до активної творчої роботи, створення умов для всебічної реалізації у навчальному процесі здатне забезпечити формування у студентів важливих якостей, які існують основою професійно-творчого ставлення.

Проаналізувавши, можемо сказати що в науці склалися різноманітні уявлення про природу і суть творчої діяльності. Проблема «творчості», «творчої спрямованості», «творчої особистості», «творчої активності», «творчої спрямованості» майбутнього педагога та ін. розглядається науковцями з філософії, психології, соціальної та педагогічної науки (Ю. Бабанський, Л. Виготський, В. Загвязинський, В. Кан-Калик та Н. Никадров, Н.Кічук, Б.Теплов, В.Сластьонін та інші).

На думку Н. Кічук, творчість – це найважливіший критерій якісного становлення особистості вчителя сучасної школи, що проявляється, насамперед, у соціальній потребі працювати творчо [4].

Творче навчально-виховне середовище ми розуміємо як сукупність умов навчально-виховного процесу, які впливають на формування творчих здібностей особистості.

Творчо-технологічне середовище, актуалізує творчі якості особистості, розвитку творчого потенціалу особистості студента в умовах творчого технологічного середовища, що забезпечує супровід індивідуального творчого саморозвитку і підтримку колективних творчих ініціатив.

Технологічно-творче середовище створює умови для розвитку всіх суб'єктів освітнього процесу, акцентує увагу на розвиток творчих здібностей особистості; передбачає впровадження сучасних технологій розвитку творчої особистості та розвитку моніторингу всіх суб'єктів освіти, розширення можливостей професійного самовизначення і творчого саморозвитку особистості.

Особливості технологічно-творчої освіти: цілес-

ЛІТЕРАТУРА

1. Арефьев И.П. Подготовка учителя к профильному обучению старшеклассников / И.П.Арефьев // Педагогика. – 2003. – №5. – С.49-55.
2. Бабанський Ю.К. Интенсификация процесса обучения / Ю.К. Бабанский. – М.: Знание, 1987. – 80с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови /Уклад і голов. ред. В.Т.Бусел. - К.: Ірпінь: ВТФ "Перун", 2004. - 1440с., на с. 1295.
4. Кічук Н.В. Формування творчої особистості вчителя в процесі вузівської професійної підготовки: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра. пед. наук: спец.13.00.01. «Теорія та історія педагогіки» / Надія Васи́лівна Кічук. – К.: 1993. – 31с.
5. Конохов Н.И. Словарь-справочник практического психолога. Воронеж: Изд-во НПО «МОДЭК», 1996. – 224с.

REFERENCES

1. Arefyev, I.P. (2003). Podgotovka uchitelya k profilnomu obucheniyu starsheklassnikov [Preparing teachers to profile training of seniors]. *Pedagogika – Pedagogy*, 5, 49-55 [in Russian].
2. Babansky, Yu.K. (1987). *Intensifikatsiya*

прямованість, індивідуальність і самооцінка, відкритість, практико-орієнтована направленість форм і методів, створення технологічно творчого середовища.

Створення технологічно-творчого середовища в професійній діяльності соціального педагога передбачає: концептуалізацію, моделювання, проектування (від ідеї до конкретних програм і планів творчого розвитку і саморозвитку суб'єктів середовища), реалізацію творчих проектів.

Висновки. Таким чином, процес формування готовності до професійної діяльності у майбутніх соціальних педагогів буде відбуватися успішно та значно ефективніше, якщо створити відповідні педагогічні умови що до забезпечення формування готовності майбутніх соціальних педагогів до використання соціономічних технологій у професійній діяльності. Такими умовами можуть бути:

- забезпечення відповідними теоретичними знаннями і практичними вміннями та навичками майбутніх соціальних педагогів щодо використання соціономічних технологій у професійній діяльності;
- залучення студентів до реалізації в процесі соціально-педагогічної практики теоретичних знань і практичних умінь використання соціономічних технологій;
- створення технологічно-творчого навчального середовища з метою самореалізації особистості майбутнього соціального педагога;

Перспективи подальших пошуків у цьому напрямі полягають у розробці критеріїв, показників, визначення рівнів сформованості професійних умінь використання соціономічних технологій в професійній діяльності майбутніх соціальних педагогів.

6. Курлянд З.Н. Педагогические способности и профессиональная устойчивость учителя. – Одесса, 1992. – 112с.
7. Ожегов С.И. Словарь русского языка / Под ред. И.Ю. Шведовой. – М.: Сов. Энциклопедия, 1973. – 846с.
8. Философский энциклопедический словарь / [Гл. ред.: Л. Ф. Ильичёв, П. Н. Федосеев, С. М. Ковалёв, В. Г. Панов]. — М.: Сов. Энциклопедия, 1983. — 840с., с. 680.
9. Философский энциклопедический словарь / Ред.-сост. Е.Ф. Губский и др. – М.: ИНФРА - М, 2002. – 574 с.

protsesta obucheniya [Intensification of training process]. Moscow: Znaniye [in Russian].

3. Busel, V.T. (Eds.). (2001). *Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [Great Dictionary of Modern Ukrainian Language]*. Kyiv-Irpin: VTF "Perun"

[in Ukrainian].

4. Kichuk, N.V. (1993). Formuvannya tvorchoi osobystosti vchytelia v protsesi vuzivskoi profesiinoi pidhovtovky [Forming of creative personality of teacher in the process of higher professional preparation]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

5. Koniukhov, N.I. (1996). *Slovar-spravochnik prakticheskogo psikhologa [Glossary of practical psychologist]*. Voronezh: NPO "MODEK" [in Ukrainian].

6. Kurlyand, Z.N. (1992). *Pedagogicheskiye sposobnosti i professionalnaya ustoychivost uchitelya*

[Teaching abilities and professional sustainability of a teacher]. Odessa [in Russian].

7. Ozhegov, S.I. (1973). *Slovar russkogo yazyka [Dictionary of Russian]*. Moscow: Sov. Entsyklopediya [in Russian].

8. *Filosofskiy entsiklopedicheskiy slovar [Encyclopedic Dictionary of Philosophy]*. (1983). Moscow: Sov. Entsyklopediya [in Russian].

9. *Filosofskiy entsiklopedicheskiy slovar [Encyclopedic Dictionary of Philosophy]*. (2002). Moscow: INFRA-M [in Russian].

V. V. Storozh

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ СОЦІОНОМІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

В статті автором виділені і обосновані педагогічні умови, які найбільш ефективно впливають на процес формування готовності майбутніх соціальних педагогів до використання соціономічних технологій в професійній діяльності.

Ключевые слова: понятие «педагогическое условие», социальные педагоги, социономические технологии.

V. V. Storozh

PEDAGOGICAL CONDITIONS OF FORMING FUTURE SOCIAL TEACHERS' READINESS TO USE SOCIONOMIC TECHNOLOGY IN PROFESSIONAL ACTIVITY

In the article the author identified and justified pedagogical conditions that most effectively influence the process of formation of readiness of future social teachers to use socionomic technology in professional activities. New socio-economic conditions of Ukraine, its entry into the international community encourage changes in all spheres of public life. In particular, education reform is a part of the process of updating educational systems associated with the definition of the importance of knowledge as an engine of social welfare and progress. The effectiveness of pedagogical processes due to the obligatory presence of teaching conditions is shown. Analysis of scientific and educational literature has allowed us to conclude that many scientists have investigated the problem of the definition of "pedagogical conditions" in relation to a particular activity. However, the conditions to ensure the formation of future social workers to use socionomic technology in professional activities are explored enough. Summarizing the above, we conclude that pedagogical conditions for training of social workers to use socionomic technology – a combination of circumstances and events to be organized and facilities to be implemented in order to enhance the process of training, the result of which will be a productive use of socionomic technology. Thus, the formation of readiness of professional social workers in the future will be much more effective and successful, if you create the appropriate pedagogical conditions that the provision of the training of future social workers to use socionomic technology in professional activities. These conditions are:

- Providing relevant theoretical knowledge and practical abilities and skills of future social workers to use socionomic technologies in professional activities;
- Involving students in the process of social and pedagogical practice the theoretical knowledge and practical skills to use socionomic technologies;
- Creating of technology and creative learning environment for self-identity of future social workers.

Keywords: concept of "pedagogical condition", social teachers, socionomic technology.

Подано до редакції 15.08.13